



**Izvještaj o radu tima za pomoć i podršku žrtvama porodičnog
nasilja Banja Luka (mobilni tim)
2008. godina**

Udružene žene Banja Luka

Adresa: Kalemegdanska 18, 78000 Banja Luka

Bosna i Hercegovina

Telefon/faks: 051 463 143

Telefon: 051 462 146

E-mail: office@unitedwomenbl.org

Web: <http://www.unitedwomenbl.org>

1. Uvod

Tim za pomoć i podršku žrtvama porodičnog nasilja (Mobilni tim) Banja Luka je formiran na osnovu **Protokola za pomoć i podršku žrtvama porodičnog nasilja** koji je potpisan u junu 2007. godine od strane Administrativne službe Grada Banja Luka, Centra za socijalni rad Banja Luka, Centra javne bezbjednosti Banja Luka i nevladine organizacije „Udružene žene“ Banja Luka.

Tim je formisan sa ciljem trenutne i efikasne zaštite žrtava nasilja u porodici i poduzimanja adekvatnih mjera trenutne zaštite žrtava i neophodnih radnji za pokretanje sudskog postupka prema počiniocima nasilja u porodici.

Tim za pomoć i podršku žrtvama nasilja u porodici čine:

- Predstavnici policije – policajci koji su zaduženi za rejon na kojem je prijavljen slučaj nasilja u porodici,
- Predstavnik Centra za socijalni rad Banja Luka,
- Predstavnik/predstavnik nevladine organizacije „Udružene žene“ Banja Luka.

Predstavnik/predstavnik nevladine organizacije „Udružene žene“ Banja Luka koja/i je dežurna/i uključuju se u Tim po pozivu predstavnika Centra za socijalni rad Banja Luka, te zajedno odlaze na lice mjesta gdje se desilo nasilje u porodici. Dežurstvo traje tokom 24 sata, radnim danima, vikendom i praznicima.

Uloga predstavnice/predstavnika „Udruženih žena“ Banja Luka je sljedeća:

- Omogućiti žrtvi porodičnog nasilja da nesmetano i bez straha iskaže sve činjenice relevantne za utvrđivanje počinjenog nasilja prema njoj i djeci,
- Ukoliko je odmah potrebno smjestiti žrtvu nasilja u Sigurnu kuću, učestvovati zajedno sa predstavnikom Centra za socijalni rad Banja Luka tokom prevoza žrtve do službe Hitne pomoći a potom do Sigurne kuće,
- Na osnovu ljekarskih nalaza obezbjediti preko Službe porodične medicine ljekarsko uvjerenje – Prijavni/ozljedni list,
- Sačiniti službenu zabilješku o svim radnjama koje su preduzete nakon dojava nasilja u porodici.

2. Aktivnosti „Udruženih žena“ Banja Luka na polju zaštite žena od nasilja u porodici prije uspostavljanja Tima za pomoć i podršku žrtvama nasilja u porodici u Banja Luci

Od 1997. godine, u saradnji sa „Helsinškim parlamentom građana“ Banja Luka, „Udružene žene“ Banja Luka realizuju projekat „Žena i pravo“, sa osnovnim ciljem pružanja podrške ženama koje su preživjele nasilje u porodici u regiji koju pokriva Grad Banja Luka. Osnovne aktivnosti projekta uključuju rad SOS telefona za žene i djevojke žrtve nasilja, besplatno pravno savjetovalište i pravna pomoć, kao i psihološka podrška ženama koje su preživjele nasilje. U tom periodu, nije postojao zakonski okvir i javne politike koje pokrivaju oblast zaštite žena od nasilja.

Tokom proteklih 11 godina, „Udružene žene“ Banja Luka su nastojale uspostaviti što bolju saradnju sa Centrom za socijalni rad Banja Luka i policijom, u cilju što efikasnije zaštite žrtava nasilja. Organizovale smo brojne radionice i seminare o nasilju u porodici i drugim oblicima rodno zasnovanog nasilja za policajce/ke, predstavnike zdravstvenog sektora i

centara za socijalni rad u zapadnom dijelu Republike Srpske, i aktivno učestvovala u radnim sastancima sa predstavnicima javnih institucija koje imaju mandat da rade sa ženama koje su preživjele nasilje u porodici, kako bismo uticale na ostvarivanje prava žena na život bez nasilja i senzibilirale predstavnike i predstavnice institucija za ženska ljudska prava, potrebu ostvarivanja pravne i socijalne zaštite i sigurnosti žena i primjene zakona koji štite žene koje su preživjele nasilje u porodici u praksi.

Tokom 2003. godine, „Udružene žene“ Banja Luka su uspjele obezbjediti finansijska sredstva od Vlade Republike Srpske i Fonda Otvoreno Društvo BiH za kupovinu objekta za svrhu otvaranja Sigurne kuće za žene i djecu žrtve nasilja u Banja Luci. Tome je prethodio 9-godišnji period lobiranja usmjerenog prema institucijama vlasti na entitetskom i lokalnom nivou i međunarodnoj zajednici u BiH. Rekonstrukcija Sigurne kuće u Banja Luci je izvršena uz podršku Ministarstva vanjskih poslova Danske, a nabavka potrebne opreme i namještaja, kao i završni radovi uz pomoć projekta upravne odgovornosti (GAP) koji je realizovan preko Gradske uprave Banja Luka uz finansiranje SIDA-e i USAID-a.

U 2004. godini, „Udružene žene“ Banja Luka su dobile plaketu Grada Banja Luka za iskazanu hrabrost u borbi protiv nasilja u porodici. 2005. godine potpisan je Memorandum o razumijevanju i saradnji između „Udruženih žena“ Banja Luka, Administrativne službe grada Banja Luka, Centra za socijalni rad Banja Luka, Doma zdravlja Banja Luka, Javnog tužilaštva Republike Srpske. Sigurna kuća za žene i djecu žrtve nasilja u Banja Luci je završena i otvorena krajem 2006. godine, a primila je prve korisnice početkom 2007. godine, nakon dobijanja jednokratne finansijske pomoći Administrativne službe Grada Banja Luka.

Putem medijskih aktivnosti i javnog zalaganja, „Udružene žene“ Banja Luka su problem nasilja protiv žena i nasilja u porodici učinile vidljivim u javnosti. Osigurale smo ženama koje su preživjele nasilje pristup informacijama putem savjetovašta i publikacije „Knjiga moje prijateljice,“ koja predstavlja vodič za samopomoć i sadrži pregled ključnih odredbi zakona u Bosni i Hercegovini koji regulišu ovu oblast i kontakt informacije nevladinih organizacija i institucija koje pružaju podršku ženama žrtvama nasilja.

„Udružene žene“ Banja Luka su posebnu pažnju usmjerile na donošenje pravnih propisa i izmjenu diskriminirajućih odredbi u oblasti zaštite žena od rodno zasnovanog nasilja u Bosni i Hercegovini. Uticale smo da izmjenama Krivičnog zakonika Republike Srpske usvojenim 2000. godine nasilje u porodici bude prepoznato kao krivično djelo, kao i da se inkriminiše silovanje u braku. Ove odredbe su postale i sastavni dio Krivičnog zakona Republike Srpske koji je usvojen 2003. godine (Službeni glasnik Republike Srpske broj 49. od 25. juna 2003. godine, član 208. reguliše nasilje u porodici i porodičnoj zajednici).

„Udružene žene“ Banja Luka su učestovale u aktivnostima Gender koalicije BiH i zajedno sa drugim ženskim nevladinim organizacijama iz cijele Bosne i Hercegovine uticale na donošenje Zakona o ravnopravnosti polova u BiH 2003. godine. Poglavlje XI: Zabrana nasilja, član 4., 17. i 27. ovog Zakona reguliše rodno zasnovano nasilje. Učestovale smo u Radnoj grupi koja je pripremila Zakon o zaštiti od nasilja u porodici u Republici Srpskoj (Službeni glasnik Republike Srpske broj 118. od 30. decembra 2005. godine), kojim su uvedene posebne zaštitne mjere u slučajevima nasilja u porodici. Izmjenama i dopunama ovog Zakona koje su usvojene od strane Narodne skupštine Republike Srpske u januaru 2008. godine, (Službeni glasnik Republike Srpske, broj 17/08 od 31. januara 2008. godine) nasilje u porodici je prepoznato kao teško kršenje ljudskih prava žena i djece i uvedena je obaveza finansiranja

sigurnih kuća za žene i djecu žrtve nasilja u porodici u Republici Srpskoj putem javnih budžeta na entitetskom i lokalnom nivou.

3. Rezultati i pokazatelji dobre prakse u pružanju pomoći i podrške žrtvama nasilja u porodici u Banja Luci

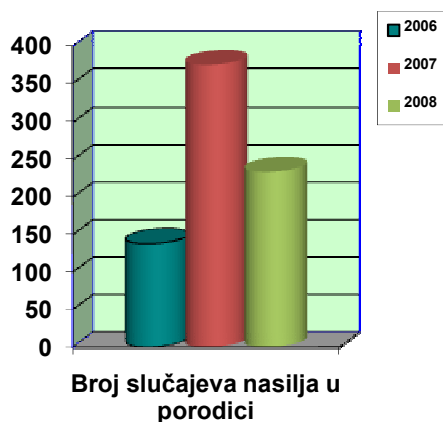
Na osnovu dosadašnjih iskustava u radu sa Centrom za socijalni rad Banja Luka i Centrom javne bezbjednosti Banja Luka u Mobilnom timu za podršku i pomoć žrtvama nasilja u porodici u Banja Luci, možemo istaći **sljedeće rezultate i pokazatelje dobre prakse:**

- Unaprijeđena koordinacija i razmjena podataka između Centra za socijalni rad Banja Luka, Centra javne bezbjednosti Banja Luka i „Udruženih žena“ Banja Luka u svrhu pružanja podrške i pomoći žrtvama nasilja u porodici,
- Uspostavljen multi-disciplinarni interventni sistem koji je naklonjen žrtvama nasilja i dostupan 24 sata,
- Žene i djeca koja su preživjela nasilje u porodici dobijaju hitnu zdravstvenu pomoć ukoliko im je potrebna,
- Prijem u Sigurnu kuću za žene i djecu žrtve nasilja u Banja Luci se obavlja nakon zajedničke procjene članova i članica Mobilnog tima u momentu akutnog nasilja, po osnovu dobrovoljnosti žrtve,
- Žene koje su preživjele nasilje u porodici i njihova djeca dobijaju konsultacije i podršku od kvalifikovanih profesionalaca i profesionalki koji čine Mobilni tim i tim Sigurne kuće;
- Kad god je moguće u konkretnim slučajevima, nastojimo žene i djecu koji su preživjeli nasilje u porodici ostaviti u njihovom domu,
- U toku boravka u sigurnoj kući, žene i djeca koji su preživjeli nasilje u porodici prolaze prvi korak resocijalizacije,
- Predstavnici i predstavnice Centra za socijalni rad Banja Luka i „Udružene žene“ Banja Luka zajedno traže izlazne strategije za žene koje su preživjele nasilje u porodici kako bi se resocijalizirale i nastavile normalan život,
- Osiguran je odgovarajući smještaj tako da žene koje su preživjele nasilje u porodici mogu ostaviti nasilne partnere,
- Žene koje su preživjele nasilje u porodici imaju podršku u sigurnom i održivom životu (kroz resocijalizaciju, edukaciju, ponovno prijavljivanje na tržište rada, i druge vidove podrške),
- Osigurana je kontinuirana finansijska podrška radu Mobilnog tima i Sigurne kuće za žene i djecu žrtve nasilja kroz javni budžet Grada Banja Luka.

4. Aktivnosti Tima za pomoć i podršku žrtvama nasilja u porodici u Banja Luci u 2008. godini

U periodu od 1. januara do 31. decembra 2008. godine, 3 predstavnice i 1 predstavnik „Udruženih žena“ Banja Luka su učestvovali 234 intervencije Mobilnog tima.

Prikaz 1. Prijavljeni slučajevi nasilja u porodici u periodu od 2006.g. do kraja 2008.g.



Period	Broj prijavljenih slučajeva nasilja u porodici
2006	158
2007	375
2008	234

Prema podacima „Udruženih žena” Banja Luka, na području Grada Banja Luka u toku 2006. godine prijavljeno je 158 slučajeva nasilja u porodici, dok je u 2007. godini prijavljeno 375 slučajeva. Tokom 2008. godine, zabilježen je pad prijavljivanja nasilja u porodici, te je Mobilni tim intervenisao 234 puta.

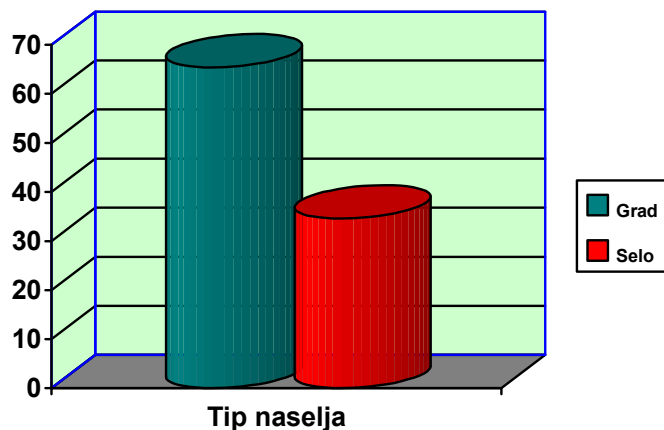
Smatramo da je tokom 2007. godine došlo do porasta prijavljivanja slučajeva nasilja u porodici zbog slobodnijeg pristup građanki i građana da prijave nasilje, kao i pojačane medijske promocije rada Tima za pomoć i podršku žrtvama nasilja.

Tokom 2007. godine, „Udružene žene“ Banja Luka su učestovale u velikom broju medijskih prezentacija koje su govorile o Zakonu o zaštiti od nasilja u porodici u Republici Srpskoj i radu Sigurne kuće za žene i djecu žrtve nasilja. Nasilje u porodici sve više prestaje biti tabu tema i žene su bile ohrabrene da se javljaju.

„Udružene žene“ Banja Luka smatraju da je na pad broja intervencija Mobilnog tima tokom 2008. godine došlo zbog sljedećih razloga:

1. Žene koje su preživjele nasilje u porodici su očekivale od institucija da će riješiti njihov problem,
2. Predmeti koji uključuju nasilje u porodici se sporo procesuiraju pred sudovima,
3. Zaštitne mjere propisane Zakonom od zaštiti od nasilja u porodici RS se ne izriču,
4. Broj žena koje su preživjele nasilje u porodici kojima je sistem pomogao nije adekvatan očekivanjima žrtava.

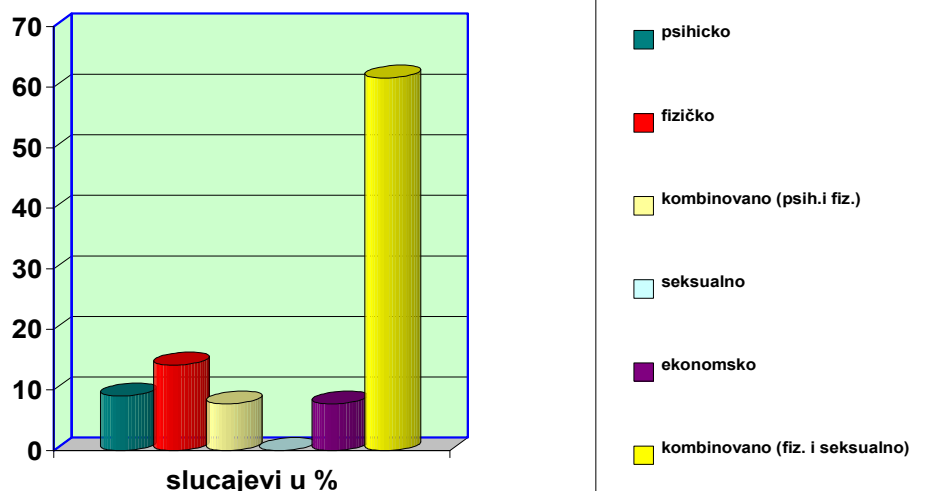
Prikaz 2. Tip naselja u kojem je prijavljeno nasilje



Tip naselja	Broj slučajeva	%
Gradska sredina	153	65.4
Selo	81	34.6
Ukupno	234	100

Najveći broj slučajeva nasilja je prijavljen iz porodica koje žive u gradu i to u 65.45 % slučajeva. Manja pojavnost javljanja iz seoskog područja se može objasniti time da su patrijarhalni odnosi u seoskim sredinama daleko više izraženi, te se žene teže odlučuju da prijave nasilje jer to smatraju svojom krivicom. Smatraju da je to nešto što treba ostati u okviru porodice, jer bi u tim sredinama bile stigmatizirane. Drugi razlog je manja informisanost o tome da im neko može pružiti pomoć.

Prikaz 3. Vrste nasilja u porodici

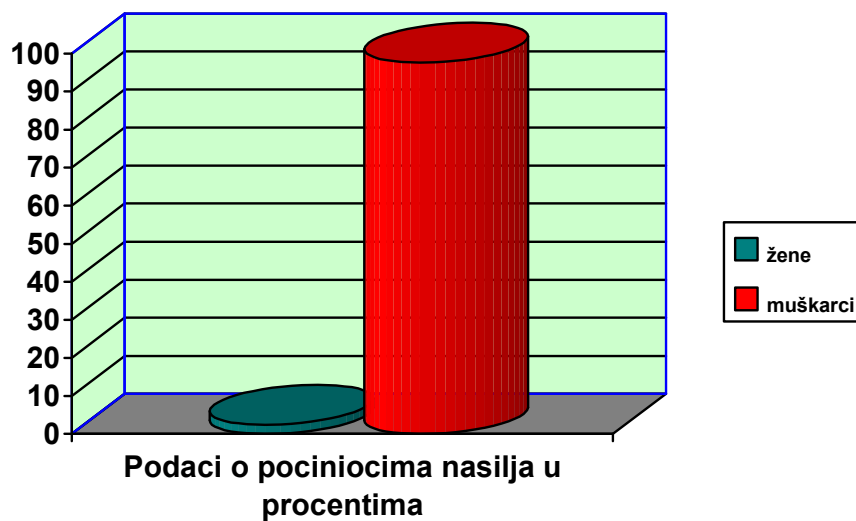


Vrsta nasilja u porodici	Broj slučajeva	%
Psihičko nasilje	21	9.0
Fizičko nasilje	33	14.1
Kombinovano psihičko i fizičko nasilje	18	7.7
Seksualno nasilje	0	0
Ekonomsko nasilje	18	7.7
Kombinovano svi oblici	144	61.5
Ukupno	234	100

Tokom 2008. godine, najveći broj žrtava prepoznalo je nasilje u porodici kao kombinovane sve oblike i to u 61.5% slučajeva. Drugo po redu je prepoznato fizičko nasilje i to u 14.1% slučajeva.

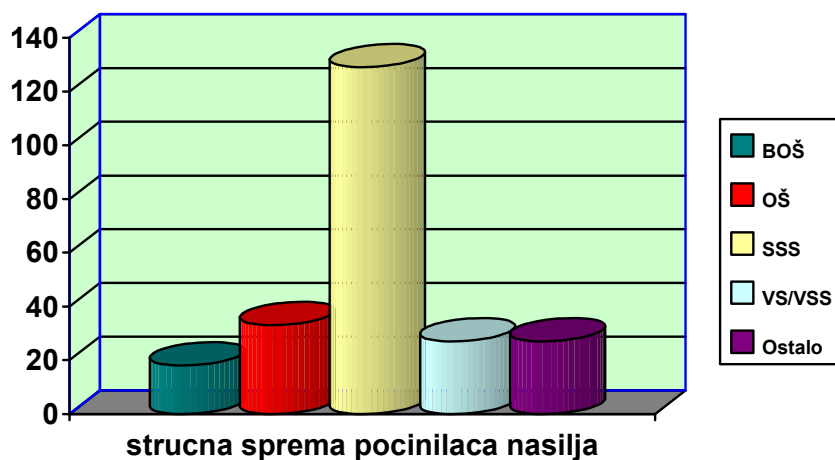
Žrtve se oklijevaju da govore o seksualnom nasilju jer smatraju da im je seksualni čin sa počiniocem nasilja u porodici bračna obaveza. Ove godine je ohrabrujuće to što žene prepoznaju kombinovano nasilje. Smatramo da je to djelom i rezultat intenzivne medijske kampanje koju vodimo još od 1996. godine.

Prikaz 4. Podaci o prijavljenim počiniocima porodičnog nasilja u 2008. godini po spolu



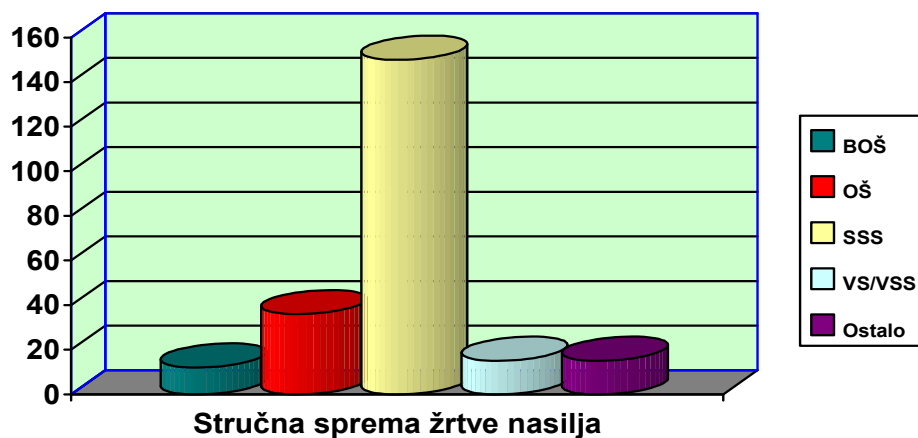
Podaci o prijavljenim počiniocima nasilja u 2008. godini po spolu			
Žene		8	2.4%
Muškarci		226	97.6%
Ukupno		324	100.0%

Prikaz 5. Stručna sprema počinilaca nasilja



Stručna sprema počinilaca nasilja				
Bez osnovne škole	Osnovna škola	Srednja stručna sprema	Viša/visoka stručna sprema	Ostalo
18	33	129	27	27
7.7%	14.1%	55.0%	11.6%	11.6%

Prikaz 6. Stručna sprema žrtve nasilja



Stručna sprema žrtve nasilja				
Bez osnovne škole	Osnovna škola	Srednja stručna sprema	Viša/visoka stručna sprema	Ostalo
12	36	150	18	12
5.4%	15.8%	65.7%	7.7%	5.4%

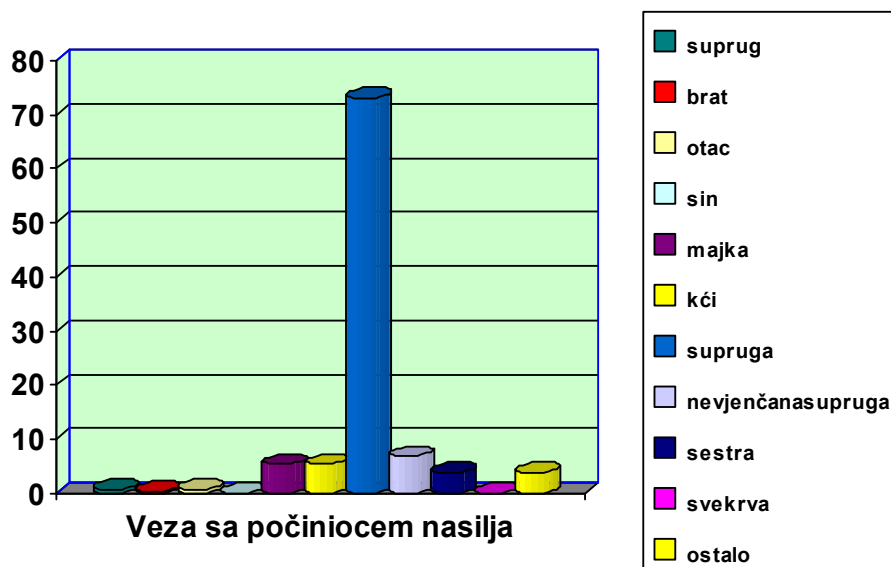
Tokom 234 intervencije Mobilnog tima za pomoć i podršku žrtvama nasilja u porodici u Banja Luci u 2008. godini, utvrđeno je da su počinioci nasilja bili dominantno muškarci - 226 (ili 97.6%), dok su samo 8 žena (ili 2.4%) registrovane kao počiniteljice nasilja u porodici. Većina počinitelaca (55%) i žrtava nasilja (65.7%) ima pripadaju srednje obrazovanim građanima/kama, dok su 11.6% počinitelaca nasilja i 7.7% žrtava su čak više i visoko obrazovani. Ovi podaci opovrgavaju ukorjenjene stereotipe da se nasilje dešava u porodicama u kojima su počinioci nasilja i žrtve neobrazovani.

Prikaz 7. Zaposlenost počinitelaca nasilja u porodici

Zaposlenost počinitelaca nasilja u porodici				
Spol	Zaposlen/a	Nezaposlen/a	Ukupan broj	%
Muškarci	91	135	226	59.73%
Žene	2	6	8	75%

Većina počinitelaca nasilja u porodici registrovanih od strane Mobilnog tima u 2008. godini je nezaposleno – njih 135 (ili 59.73%). Broj žena koje su počinile nasilje u porodici u 2008. godini je zanemarivo mali, tako da postotak od 75% nije bitan za analizu.

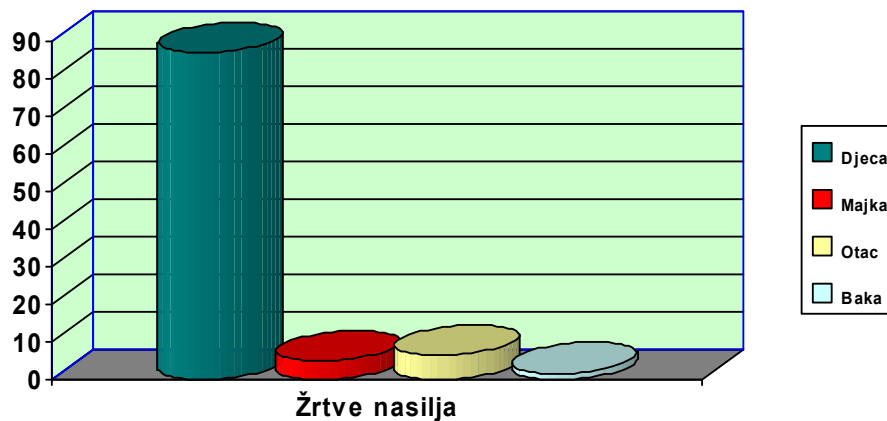
Prikaz 8. Veza žrtve nasilja u porodici sa počiniteljem nasilja



Veza žrtve sa počiniteljem nasilja u porodici		
Srodstvo	Broj	Postotak
suprug	2	0.86
brat	1	0.43
otac	2	0.86
sin	0	0
majka	12	5.41
kći	12	5.41
supruga	170	72.95
nevjenčana supruga	16	6.83

nevjenčani suprug	1	0.43
sestra	9	3.84
svekrva		0
ostalo	9	3.84

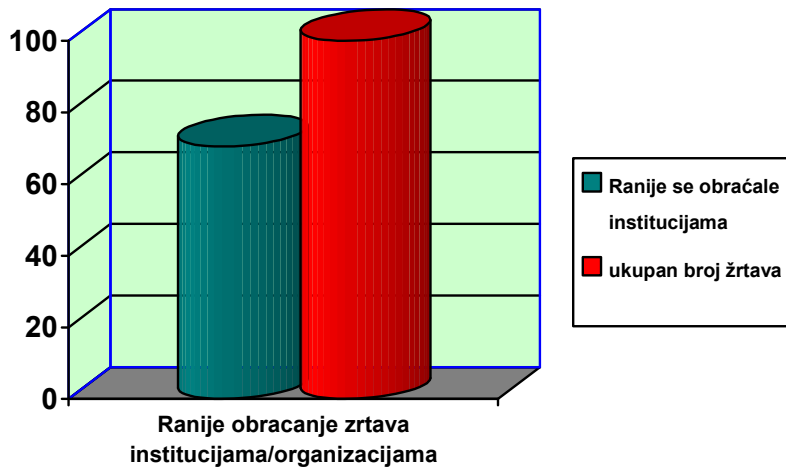
Prikaz 9. Ostale žrtve nasilja u porodici



Žrtve nasilja	Broj slučajeva	Struktura u %
Djeca	162	87.1
Majka	9	4.8
Otac	12	6.4
Baka	3	1.7
ukupno	186	

Prema podacima prikupljenim od strane Tima za pomoć i podršku žrtvama porodičnog nasilja u 2008. godini, gotovo 73% žrtava nasilja su bile supruge počinioca nasilja, dok su djeca uz majku u 87% slučajeva bila žrtve nasilja. Kao ostale žrtve nasilja u porodici, pojavljuju se također i nevjenčane supruge i roditelji počinioca nasilja.

Prikaz 10. Ranija obraćanja žrtve nasilja za pomoć i preduzete mjere



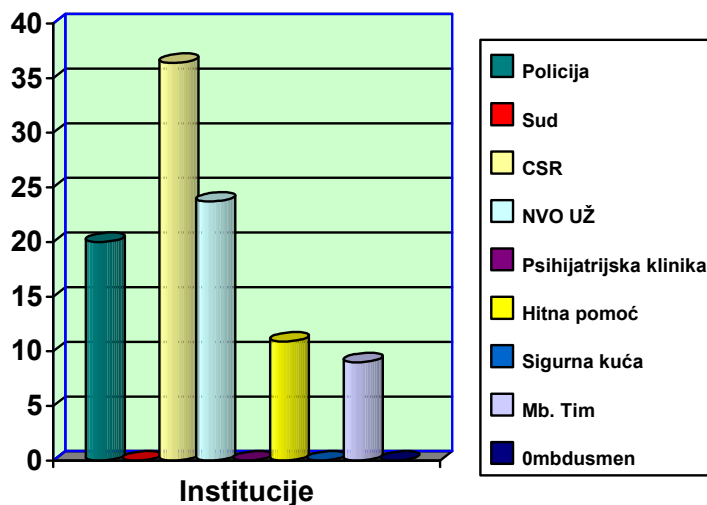
Žrtve nasilja	Broj slučajeva	Struktura u %
Žrtve koje su se ranije obraćale institucijama	165	70.5
Ukupan broj žrtava	234	100

Prikaz 11. Institucije/organizacije kojima su se ranije obraćale žrtve nasilja

Institucije/organizacije	Broj	%
Policija	33	20.0
Sud		
Centar za socijalni rad	60	36.4
NVO Udružene žene	39	23.7
Psihijatrijska klinika		
Hitna pomoć	18	10.9
Sigurna kuća		
Mobilni tim	15	9.0
Ombudsmen	0	
Ostale institucije	0	
Ukupno	165	100

Tokom intervencija Tima za pomoć i podršku žrtvama porodičnog nasilja u 2008. godini, utvrđeno je da se 165 žrtava nasilja koje su dobile podršku Tima (ili 70.5%) predhodno obraćalo javnim institucijama ili NVO „Udružene žene“ Banja Luka. Žrtve porodičnog nasilja su se najčešće obraćale Centru za socijalni rad Banja Luka, i to njih 60 (ili 36.4%). Žrtve su se za pomoć obraćale i policiji i Udruženim ženama u oko 20% slučajeva. Njih 15 (ili 9%) je ponovilo poziv Timu za pomoć i podršku žrtvama porodičnog nasilja.

Pomoć u službi za hitnu medicinsku pomoć je u predhodnom periodu tražilo 18 žrtava porodičnog nasilja (ili 10.9%). Važno je napomenuti da se žrtve porodičnog nasilja koje su registrovane od Tima nisu direktno tražile pomoć od Ombudsmena. Žrtve nasilja koje su registrovane od strane Tima se takođe nisu direktno obraćale Sigurnoj kući za žene i djecu žrtve nasilja u Banja Luci.



Preduzete mjere od strane institucija/organizacija tokom intervencija Tima za pomoć i podršku žrtvama porodičnog nasilja

Prikaz 12. Centar za socijalni rad

-Predložen smještaj u Sigurnu kuću za žene i djecu žrtve nasilja u Banja Luci	33
-Rad sa dječijim psihologom	18
-Uručen poziv za dolazak u Centar za socijalni rad Banja Luka	196
-Preporučeno porodično savjetovalište	63
-Predloženo liječenje od alkoholizma i kontakt sa socijalnim radnikom zaduženim za rad sa alkoholičarima	18
-Kontakt sa psihijatrijskom klinikom	9
-Smještaj djece u prihvatnu stanicu	6
-Intervencija i zapisnik	234

Prikaz 13. Policija

-Raspisana potjernica	2
-Prekršajne prijave	6
-Privođenje počinioca nasilja na psihijatrijsku kliniku	9
-Asistencija prilikom izuzimanja djece	0
-Kontakt sa odjelom za narkotike	0
-Oduzimanje oružja	0
-Opomena i zapisnik	234

Prikaz 14. Služba hitne medicinske pomoći

-uputnica za psih. kliniku	12
-privođenje na psih. kliniku	18
-pregled djeteta i izdavanje uputnice za djec. hirurgiju	0
-preged i intervencija	36

Prikaz 15. NVO „Udužene žene“ Banja Luka

-Preporuka za smještaj u Sigurnu kuću za žene i djecu žrtve nasilja u Banja Luci	29
-Besplatna pravna pomoć	169
-Pratnja do službe hitne medicinske pomoći	9
Intervencija, intervju	234